ששם (א) מניחין תפילין: מחוסר כיפורים א] מנלן אמר רב הונא אמר קרא 1וכפר עליה הכהן וטהרה [א]מכלל שהיא טמאה: ושלא רחוץ ידים ורגלים: אתיא [ב]חוקה חוקה ממחוסר בגדים: ת"ר [ג]כהן גדול שלא טבל ושלא קידש בין בגד לבגד ובין עבודה לעבודה ועבד עבודתו כשרה ואחד כהן גדול ואחד כהן הדיוט שלא קידש ידיו ורגליו שחרית ועבד עבודתו פסולה א"ל רב אסי לרבי יוחנן מכדי [ד]חמש טבילות ועשרה קדושין דאורייתא וחוקה כתיב בהו ליעכבו א"ל אמר קרא 2ולבשם [ה]לבישה מעכבת ואין דבר אחר מעכב צהבו פניו [ו]אמר ליה וי"ו אאופתא כתבי לך אי הכי דצפרא נמי אמר חזקיה אמר קרא 3והיתה להם חק עולם לו ולזרעו לדורותם דבר המעכב בזרעו מעכב בו דבר שאינו מעכב בזרעו אין מעכב בו רבי יונתן אמר מהכא 4ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו דבר המעכב בבניו מעכב בו דבר שאינו מעכב בבניו אין מעכב בו רבי יונתן מ"ט לא אמר מדחזקיה אמר לך ההוא ב] לדורות הוא דכתיב ואידך מ"ט לא אמר מהאי מיבעי ליה לכדרבי יוסי ברבי חנינא [ז]דאמר רבי יוסי ברבי חנינא כל כיור שאין ג] בו כדי לקדש ארבעה כהנים ממנו אין מקדשין בו שנאמר ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו: ת"ר [ח]כיצד מצות קידוש [ט]מניח ידו הימנית על גבי רגלו הימנית וידו השמאלית על גבי רגלו השמאלית ומקדש רבי יוסי ברבי יהודה אומר מניח שתי ידיו זו על גב זו ועל ד] גבי שתי רגליו זו על גבי זו ומקדש אמרו לו הפלגתה אי אפשר לעשות כן שפיר קאמרי ליה אמר רב יוסף וחבירו מסייעו מאי בינייהו אמר אביי עמידה מן הצד איכא בינייהו א"ל רב סמא בריה דרב אשי ה] לרבינא וליתיב מיתב ולקדש אמר קרא 5לשרת ושירות מעומד הוא: [י]ת"ר [כ]קידש ידיו ורגליו ביום אין צריך לקדש בלילה [ל]בלילה צריך לקדש ביום דברי רבי שהיה רבי אומר לינה מועלת בקידוש ידים ורגלים רבי אלעזר ברבי שמעון אומר אין לינה מועלת בקידוש ידים ורגלים תניא אידך [מ]היה [נ]עומד ומקריב על גבי מזבח כל הלילה לאורה טעון קידוש ידים ורגלים דברי רבי רבי אלעזר בר"ש אומר כיון שקידש ידיו ורגליו מתחילת עבודה אפילו מיכן ועד עשרה ו] ימים אינו צריך לקדש וצריכא דאי אשמעינן קמייתא בההיא קאמר רבי דפסק ליה מעבודה אבל בהא דלא פסק ליה אימא מודי ליה רבי לרבי אלעזר ברבי שמעון ואי אשמעינן בהא בהא קאמר רבי אלעזר ברבי שמעון אבל בהא אימא מודי ליה לרבי צריכא מאי טעמא דרבי דכתיב 5בגשתם מ"ט דרבי אלעזר בר"ש דכתיב 5בבואם ואידך נמי הא כתיב בבואם אי כתיב בגשתם ולא כתיב בבואם הוה אמינא על כל גישה וגישה כתב רחמנא בבואם ואידך נמי הא כתיב בגשתם אי כתיב בבואם ולא כתיב בגשתם [ס] הוה אמינא אפילו אביאה ריקנית הא כתיב לשרת אלא בגשתם מיבעי ליה לכדרב אחא בר יעקב [ע]דאמר רב אחא בר יעקב הכל מודים בקידוש שני כשהוא לבוש מקדש דאמר קרא או בגשתם מי שאינו מחוסר אלא גישה בלבד יצא זה שמחוסר לבישה וגישה 5להקטיר אשה למה לי

ששם מניח תפילין. הלכך ליכא חלילה ותנא דאיצטריך לאשמועינן אם הניתן אין חוללות משום ייתור בגדים הוא דאיצטריך לאשמועינן דלאו בגד הוא: **מכלל שהיא טמאה.** על עכשיו וטמא כתיב ביה [ו] וינזרו ולא יחללו: **אתיא חוקה חוקה.** מה להלן אם עבד חילל אף כאן אם עבד חילל: **כהן גדול כו'.** כגון [ו] בחמש עבודות של יום הכפורים דילפינן בסדר יומא (דף לב.) שהוא משנה מבגדי זהב לבגדי לבן ומבגדי לבן לבגדי זהב וצריך לכל חילוף טבילה ושני קידושין מן המקרא אם לא טבל ולא קידש עבודתו כשרה: **שחרית.** בין ביום הכפורים בין בכל השנה עבודתו פסולה כדילפינן חוקה חוקה ממחוסר בגדים: **דאורייתא.** דכתיב ורחץ את בשרו במים ולבשם. והתם יליף לכולה מילתא: **וחוקה כתיב בהו.** לאחר שגמר כל הפרשה כתיב והיתה להם ח] לחוקת עולם בחדש השביעי בעשור וגו': **אמר קרא ולבשם.** שינה ט] הכתוב בלבישה לעכב דכתיב ילבש ולבשם ולהכי כתיב הכא עכובא למעוטי עכובא דחוקה דלא קיימא אהאי קרא דאיירי ברחיצה ולבישה אלא אשאר (שני) דברים האמורים בפרשה: **ואין דבר אחר.** בפסוק זה מעכב: **להבו פניו.** של ר' אסי מפני שמחה כסבור טעם הגון שמע: **וי"ו אאופתא כתיבי לך.** כתבתי לך וי"ו על הבקעת אות שאין ניכרת בה י] מפני שורות הבקעת שמפסיקות בה הפסקות הרבה. לשון אחר השורות עצמן קרי להו ווי"ן שדומין לה. כלומר אין זה טעם דאיכא לאקשויי א"כ אפילו קדוש של שחרית [של יוה"כ] נמי לא נעכב ביה דהא אימעוט ביום הכפורים מולבשם: **והיתה להם (ב) לחק עולם.** בקידוש כתיב: **בזרעו.** בכהנים הדיוטים דהיינו קידוש שבשעת כניסה שנוהג בכל הכהנים מעכבא יא] באהרן ביום הכפורים דהא חוקה כתיב: **לדורות הוא דכתיב.** אזהרה לנהוג חוקה זו לזרעו אחריו ולאו להיקשא אתא: **שאין כו.** שאין מחזיק מים כשיעור ארבע קידושין: [מ] **משה ואהרן.** תרין ובניו תרין [ט] שאף משה כהן היה בשבעת ימי המילואים ואע"ג דלא כהנו בכת אחת מיהו קרא להכי מידרש: **מניח ידיו כו'.** דבעינן ידיו ורגליו (ג) כאחד יב] ירחצו כדכתיב קרא: **הפלגתה.** דברים ממדת כל אדם דאי אפשר לו שלא יפול: **אמר רב יוסף.** הא דרבי יוסי ברבי יהודה כשחבירו מסייעו מחזיק בו שלא יפול: **מאי בינייהו.** במאי פליגי: **עמידה מן הצד.** כגון זו שאינו בלא סיוע לרבנן לא הויא עמידה ואנן עמידה בעינן כדמפרש לקמן: **אמר קרא לשרת.** או בגשתם אל המזבח לשרת איתקש קידוש לשירות: (ד) **אינו צריך לקדש בלילה.** אם לא יצא ולא הסיח דעתו: **צריך לקדש ביום.** כדמסיים מילתיה שהלינה פוסלת בקידוש ועמוד השחר הוא העושה לינה לקמן בפרק המזבח מקדש (דף פז.): **מתחילת עבודה.** כשהתחיל לעבוד עבודות הללו יג] ולא הסיח שוב דעתו [עד עשרה ימים ובלבד שיהא עומד ועובד]: **דפסק ליה מן העבודה.** אלא שלא הסיח דעתו דלא יד] תני בה היה עומד ומקריב כי הכא: **דכתיב בגשתם.** וגישה דשחרית גישה אחריתי היא שהרי יש כאן מערכה חדשה: **דכתיב בבואם.** והרי [זה] לא יצא: **אבל** טו] **גישה וגישה.** ואפי' שתיהן בו ביום: **אביאה ריקנית.** נכנס שלא לעבוד: **דרב אחא בר יעקב.** בסדר יומא: **הכל מודים.** ר"מ ורבנן דפליגי בקידוש שלפני כל טבילה של טז] טבילות [כ"ג רבנן אמרי] קידש ידיו ורגליו ופשט רבי מאיר אומר פשט קידש ידיו ורגליו מודים הם בקידוש של אחר טבילה שלובש הבגדים שהוא מחליף ואינו מקדש ואחר כך מקדש כשהוא ערום דכתיב בגשתם ירחצו מי שאינו מחוסר אחר קידוש אלא גישה: **להקטיר אשה.** דכתיב גבי קידוש למה לי פשיטא דבעיא קידוש דהא גישת מזבח היא:

מהו

וחוקה כתיב בהו ליעכבו. אפי' למאן דאמר (יומא דף ס.) דלא כתיבא חוקה אלא [בדברים הנעשים] בבגדי לבן בפנים לכל הפחות קידוש דהוי בין בגדי זהב לבגדי לבן ליעכב דלצורך פנים כפנים כדאמר שילהי הוציאו לו (שם דף ס:) דקטרת שחפנה קודם שחיטת הפר פסולה לצורך פנים כפנים דמי: **אי הכי דצפרא נמי.** פ] תימה מאי קושיא כיון דהוי במיתה אתי בקל וחומר מיושב שאינו במיתה ואם עבד חילל וכי תימא מה ליושב כו' ונילף מיושב וחד מהנך ועוד דשם יושב לא פריך ואמאי חשיב ליה וי"ו אאופתא: **וחבירו** מסייעו יז]. במסכת תמיד (דף כח. פרק א מ"ד) משמע דאותו יח] [שהיה הולך לתרומת הדשן] היה מהלך יט] יחידי וההיא פליגא או היה שם דבר שהיה מסייעו: **עמידה** מן הצד איכא בינייהו. לרבנן לא שמיה עמידה מן הצד ונראה כ] כשקורין בתורה שלא לסמוך משום דאמר (רבי) במגילה פרק הקורא את המגילה עומד (דף כא.) דבתורה בעי עמידה ובירושלמי פ] נמי אמרינן דאסור לסמוך משום דכשם שניתנה באימה כך נוהגין אותה באימה: **וליתב** מיתיב וליקדש. לאו ישיבה ממש קאמר דאין ישיבה בעזרה אלא סמיכה פ]: **אלא** האי כא] בגשתם מיבעי ליה לכדרב אחא בר יעקב. אף על גב דביומא משמע דרבי נמי אית ליה דרב אחא בר יעקב דקסבר כב] דתרתי שמע מינה:

עין משפט נר מצוה

א מיי' פ"ה מהלכות ביאת מקדש הלכה ב:
לו ב מיי' שם הלכה ז ופרק ג מהלכות עבודת יוה"כ הל"ג:
לז ג מיי' פרק ה מהלכות ביאת מקדש הלכה יח:
לח ד מיי' שם הלכה ג:
לט ה ו מיי' שם הלכה ח:

תורה אור השלם

1. וְאִם לֹא תִמְצָא יָדָהּ דֵּי שֶׂה וְלָקְחָה שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֶחָד לְעֹלָה וְאֶחָד לְחַטָּאת וְכִפֶּר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן וְטָהֵרָה: ויקרא יב, ח
2. כְּתֹנֶת בַּד קֹדֶשׁ יִלְבָּשׁ וּמִכְנְסֵי בַד יִהְיוּ עַל בְּשָׂרוֹ וּבְאַבְנֵט בַּד יַחְגֹּר וּבְמִצְנֶפֶת בַּד יִצְנֹף בִּגְדֵי קֹדֶשׁ הֵם וְרָחַץ בַּמַּיִם אֶת בְּשָׂרוֹ וּלְבֵשָׁם: ויקרא טז, ד
3. וְרָחֲצוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם וְלֹא יָמֻתוּ וְהָיְתָה לָהֶם חָק עוֹלָם לוֹ וּלְזַרְעוֹ לְדֹרֹתָם: שמות ל, כא
4. וְרָחֲצוּ מִמֶּנּוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת יְדֵיהֶם וְאֶת רַגְלֵיהֶם: שמות מ, לא
5. בְּבֹאָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד יִרְחֲצוּ מַיִם וְלֹא יָמֻתוּ אוֹ בְגִשְׁתָּם אֶל הַמִּזְבֵּחַ לְשָׁרֵת לְהַקְטִיר אִשֶּׁה לַיהוָה: שמות ל, כ

גליון הש"ס

גמ' הוה אמינא אפילו אביאה ריקנית. עיין סנהדרין דף פג ע"א תוס' ד"ה ולא משום טומאה [ושם ע"ב בתוס' ד"ה אין נבדקין וכו' וביומא דף ה ע"ב בתוס' ד"ה לאביא וכו']:

שיטה מקובצת

אי הכי דצפרא נמי. (ולספר) [ולפרש"י] דגורס מרבינן ליה מגזים דמחוסר בגדים, א"כ (מיעט) [מיעוטא] דולבשם לאו דוקא מלבושו לפר"ת, כמו כן לא יהיה דוקא מן דאמרי (מהרי"ט): **דבר המעכב בזרעו.** כגון תמיד של שחרית שבכל יום שנוהג בכהנים הדיוטים אבל עבודת יוה"כ שאינו נוהג אלא בכהן גדול אין מעכב בו: **משה ואהרן ובניו.** אע"ג דמשה היה לוי מ"מ היה משמש כל ימי המילואים, ואית ליה דבי שיתא דכי כנים היו לאהרן, וי"ל דכבר אתו בגל ולפיכך, ואית ליה [illegible] נמי לא שימשו ביום אחד, כגון ימי המילואים שבימים משה לא שימש אהרן ואפ"ה שבימי אהרן שוב לא שימש משה ואפ"ה קאמינן לכו ר', כמו כן ליכדי שיתא אפ"ה [illegible] לא שימשו, וי"ל למיעוט כגון ביום. והר"ם תירץ דבשמיני למילואים נמי שימש משה. שמה שמתחיל העבודה לאהרן כדכתיב (ויקרא ט, ז) קרב אל המזבח היינו דוקא עבודות היום כגון עגל וכבש ושאר עבודות דשייכי לשמיני [של] ימי המילואים אבל עבודות שהיו עושין בכל יום כגון התמידין וקטורת זה עשה משה כדכתיב (שמות מ, כט) ויכן באהל מועד העולם המשכן ואח"כ כתיב (שם שם, כט) ויעל את העולה, אלמא משמע מן (הפסוק) [פסוקים] את המשכן דהיינו משה העלה את העולה, ובאותו יום שהוקם את המשכן היה שמיני למילואים ושל כפר עבודות (מהר"פ): **עמידה מן הצד כו'.** ואי"כ צריך לומר בכל מקום שצריך עמידה כגון בתפילה וקריאת התורה שלא יסמוך כדאיתא בירושלמי כו'. ור' ישמעאל מפרי"ם היה אומר דדוקא שלא היה יכול לעמוד בלי סמיכה לא שמה עמידה אבל היכא שהיה יכול לעמוד בלי סמיכה אף כי עושה סמיכה שמה עמידה. ויש לומר אם הוא סומך כל כך בחוזק שאם תנטל הדבר שהוא סומך עליו יפול לא שמה עמידה, ואם לאו שמה עמידה (מהר"פ): **לאורה.** פי' לעמוד השחר (גליון): **רש"י** ד"ה ששם מניח תפילין כו' משום ייתור בגדים הוא דאיצטריך לאשמועינן.

מסורת הש"ס

א) [יבמות עד: סנהדרין פג:], ב) לעיל יח., ג) יומא ל: תוי' יומא פ"א הט"ו תוי' מנחות פ"א ה"ז ע"ש, ד) יומא יט. ל. לא. לב. עא., ה) ירוש' יומא פ"ג ה"ו, ו) חולין עו., ז) לקמן כא., ח) תוי' מנחות שם, ט) ירוש' יומא פ"ב ה"א כה"ע, י) פסחים ג: תוי' יומא פ"א הט"ו תוי' מנחות פ"א ה"ז, כ) יומא לב:, ל) ויקרא כב ב, מ) עי' צ"ק, נ) לקמן קא:, ס) עי' צ"ק, ע) מגילה פ"ד ה"א, פ) [ועי' היטב בתוס' יומא כה. ד"ה אין]:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ששם מניח תפלין: (ב) רש"י ד"ה והיתה להם חק עולם: (ג) ד"ה מניח וכו' כאחת כדכתיב קרא ירחצו הס"ד: (ד) ד"ה אינו. נ"ב עי' לקמן בדף כ ע"ב:

מוסף רש"י

ועשרה קדושין. ידיו ורגליו מן הכיור (יומא יט:). **וי"ו אאופתא** כתבי לך. כלומר טעם שאינו נכון קאמר כמו שכותב וי"ו על הבקעת וכולה מונחת לפרקים מפני שיש הבקעה שכן עשוין חריצין חריצין ואינה חלקה. לשון אחר אותן חריצין קרי וי"ו (חולין פו:). **הפלגת.** יותר מדאי אמרת (בכורות מג:).

שינויי נוסחאות

א] גר' דהיה גרס במתני' מחוסר בגדים קודם מחוסר כפורים, ועי' תוס' יו"ט (קרא"א). ועי' בש"ג לעיל טו ע"ב אות ד: ב] והוא ברכה לדורות (ב"י"ש). ועי' דק"ס: ג] נ"א שאין מחזיק כדי (רש"ק). ולקמן כא ע"ב איתא כלפניט, וכ"ה מרש"י: ד] נ"א ושתי רגליו זו כו' והשאר ליתא (ב"י"א): ה] נ"ל דרב אחא (מהר"ם שיף): ו] שלשה. כ"ה בתוספ' דמנחות וכ"נ דהא א"א אלא לישון יותר מג' ימים ושינה מועלת לפסול (ח"ש). ועי' קר"א לקמן כ ע"א לתודי"ה מיתבי: ז] תיבה בגון ליתא בכתבי' ושמכי': ח] נ"ל לכם. וכ"ה בכ"י: ט] נ"ל שנה (שמכי'): י] תיבת בה נמחק (ש"מ): יא] מעכבא בו (ש"מ): יב] באחד ירחצו נמחק, ונ"ל בחדא רחיצה (שם ובתוה"י): יג] נ"ל הלילה (צ"ק): יד] דהא לא (בתוה"י): טו] על כל גישה כנ"ל (ש"מ): טז] של חמש טבילות (רש"ש): יז] מסייעו לקדש (ש"מ): יח] דאותו שהלך לתרום המזבח היה מהלך יחידי והיה מקדש ידיו ורגליו ההיא פליגי או היה שום דבר כו' (צ"ק): יט] הולך יחידי ושמא ההיא פליגא כנ"ל (ש"מ): כ] ונראה דצריך להזהיר בשעה שקורין בתורה כנ"ל (ש"מ): כא] תיבת האי נמחק (ש"מ): כב] נ"ל קסבר (ש"מ):

ליקוטים

שייך לעמוד קודם

שעיר היה נראה בין ציץ וכו'. וישאלת אם יכול אדם להניח תפילין בזרועו או בראשו על דבר חוצץ. דע שצריך שלא יהא דבר חוצץ בין תפילין לראשו ובין תפילין לזרועו. דאמרינן בפ"ב דזבחים תפילין מהו שיחוצו בין גופו לבגדו דבבגדי כהונה כתיב ילבש על בשרו שלא יהא דבר חוצץ בינו ובין בשרו וכתיב ושמת המצנפת על ראשו שלא יהא דבר חוצץ בינו ובין ראשו, ומיהו התם בברייתא דכהנים בעבודתם פטורין מן התפילין, ואי ס"ד שאין חציצה פוסלת בתפילין יניח התפילין על המצנפת ועל הזרוע על הכתונת.

וטעמא משום דכתיב לאות על ידכה שלא יהא דבר חוצץ בינו לידו, כדדרשינן ילבש על בשרו שלא יהא דבר חוצץ בינו לבין בשרו, וכן דרשי' לטוטפות בין עיניך שלא יהא דבר חוצץ בין תפילין ובין עיניך. (שו"ת הרא"ש כלל ג סי' ד) אבל אני אומר להלכה אבל לא למעשה דמותר להניח של ראש על הכובע. ותדע לך, דהא תפילין של יד אין צריך להניחן על הבשר, אלא משום דכתיב בהו לך לאות, ודרשי' לך לאות ולא לאחרים לאות, אבל של ראש אדרבא דכתיב בהו וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, ועוד שהרי שנינו במגילה פרק הקורא את המגילה עומד העושה תפלתו עגולה סכנה ואין בה מצוה, נתנה על מצחו ועל פס ידו הרי זו דרך מינות, ציפהו זהב ונתנה על בית יד של אנקלי הרי זו דרך החיצונים. ואם איתא, אמאי נקט תפלה של יד (וקתני) [ליתני] נתנה על בית יד של

נ"ב, ולפי הספר שפרי לעיל מטעם חלילה צריך לפרש דהיינו גופא קמ"ל דבשעת היה נראה (שם) [וליכא משום חלילה. ומהכא משמע שהיה הלין נתון על גובה הראש ולא על תלתו ממש אלא במקום שיער [דהא] תוכיר בין לין למגבעת, ואפ"ה דכתיב תלתו גלין, [לא היה] על תלתו ממש אלא במקום השיער מגובה הראש, [ולא] כתרגום (שמות מ, לו) בין עינוהי. והוא מיישב דיה"ה הא דתפלין [illegible] של כה"ג דקרי ליה מצנפת ושל כהן הדיוט קורין ליה מגבעות אלא משום דשל כה"ג היתה קטנה לפי שהיה מניח הלין על שערו אבל של כהן הדיוט היתה גדולה ומכסה כל הראש, ואעפ"כ דביומא (דף יב: יג.) קרו לשל הדיוט מצנפת, לשון חכמים לחוד ולשון תורה לחוד (מהר"פ):

אונקלי ועל הכובע, אלא ש"מ דדוקא תפלה של יד ומשום דכתיב ביה לך לאות, אבל של ראש לא איכפת לן. והיינו דבפ"ק דעירובין [ופ"ב דזבחים] לא קשיא דהתם שאני דאיכא מצנפת שהיא מצוה ומצוה מפסקת בפני עצמה, וכענין שאמר בזבחים בפ"ק דבת מינה מחייב [בהן] דלאו בת מינה לא מחייב בה (שו"ת הרשב"א ח"ג סי' רפב): ע"כ ועמוד קודם